

Alicja Mazurkiewicz

"Müemlékvédelem", R. XV, 1971 : [recenzja]

Ochrona Zabytków 26/4 (103), 304-306

1973

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

MŰEMLEKVEDELEM. Wyd. A Magyar Építőművészek Szövetsége Műemléki Bizottsága, a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat Művészeti Országos Választmányja és az Országos Műemléki Felügyelőség, Budapest. Kwartalnik.

Rocznik XV (1971)

Zeszyt 1, stron 64, ilustracje.

L. Császár, *Korai ipari jellegű építészetünk néhány kérdése (Kilka zagadnień związanych z naszą wczesną architekturą o charakterze przemysłowym)*, ss. 1—6, 5 il., str. w jęz. francuskim. Omówienie początków architektury przemysłowej na Węgrzech, związanych z wprowadzeniem do budownictwa żelbetu. Autor analizuje następnie trzy rodzaje rozwiązań konstrukcji żelbetowych oraz rozważa możliwości ochrony i konserwacji zabytków przemysłowych, dzieląc je na obiekty nieprodukcyjne, ale służące szerokim masom, i obiekty przemysłowe, fabryczne, do dziś jeszcze eksploatowane.

T. Dragonits, *Gótikus téglatemplon Egervárán (Ceglany kościół gotycki w Egervár)*, ss. 7—13, 13 il., str. w jęz. francuskim. Historia gotyckiego kościoła z cegły pochodzącego z drugiej połowy XV w., zaliczanego do najpiękniejszych zabytków ceglanej architektury gotyckiej, zresztą bardzo rzadkiej na Węgrzech. Omówienie prac badawczych i restauracyjnych.

J. Vas, *Tévedések egy műemlék körül (Błędy popełnione w odniesieniu do pewnego zabytku)*, ss. 14—16, str. w jęz. francuskim. Wyjaśnienie błędów popełnionych przez badaczy przy ustalaniu daty powstania kościoła parafialnego w Szentendre, zaliczanego do jednego z najstarszych zabytków w tej miejscowości.

L. Borsos, *Bartók archívum a budai várnegyedben (Archiwum Bartoka w dzielnicy zamkowej w Budzie)*, ss. 16—25, 8 il., str. w jęz. francuskim. Omówienie na przykładzie budynku stanowiącego obecnie siedzibę Archiwum Bartoka zmian, jakie zachodziły w stylu i wyglądzie starych domów skupionych wokół zamku, na skutek częstych przebudowań i unowocześnień.

L. Borsosné, *Egy dunántúli rokokó kápolna (Rokokowa kaplica z Krainy Zadunajskiej)*, ss. 25—27, 6 il., str. w jęz. francuskim. Opis wyglądu niszczonej kaplicy z XVIII w. w Csárdapuszta i znajdujących się w niej drewnianych rzeźb przedstawiających świętych.

É. L. Gál, *Építészeti emlékek a budai hegyekben (Zabytki architektury w Górach Budańskich)*, ss. 28—34, 10 il., str. w jęz. francuskim. Szczegółowe omówienie willi z XIX w., a zwłaszcza z jego drugiej połowy, które zachowały się do dziś w Górach Budańskich. Wartość zabytkowa tych obiektów jest różna, ale warto byłoby bardziej cennie otoczyć opieką, ponieważ znajdują się w opłakanym stanie.

G. Winkler, *A Lenck család mauzóleuma a soproni ewangelikus temetőben (Mauzoleum rodziny Lencków na ewangelickim cmentarzu w Sopron)*, ss. 34—37, 7 il., str. w jęz. francuskim. Krótki szkic biograficzny wiedeńskiego architekta Ottó Hofera, twórcy m.in. neorenesansowego mauzoleum Lencków w Sopron, którego proporcje i forma przypominają rzymskie Tempietto.

L. Gerő *Pusztuló műemlékek (Ginące zabytki)*, ss. 37—38, 1 il.

Poradnik praktyczny.

G. Szepessy, *Római építkezések anyagának vizsgálata Esztergom környékén (Badanie materiałów bu-*

dowlanych z czasów rzymskich w okolicy Esztergomu), ss. 38—40, str. w jęz. francuskim. Szczegółowe omówienie rodzajów materiałów budowlanych używanych w czasach rzymskich oraz ich składu chemicznego i technologii otrzymywania.

G. Szepessy — omówienie artykułu zamieszczonego przez kierownika działu Deutsches Museum w Monachium R. Sachtlebena w 4 numerze czasopisma „Basf Zeitschrift” z 1960 r., poświęconego historii palonego wapna, ss. 40—42, il. 1.

Podróże naukowe

T. Koppány, *Műemlékvédelem Ausztriában (Ochrona zabytków w Austrii)*, ss. 42—46, 11 il. Wrażenia z wycieczki do Austrii w czerwcu 1970 r. 24-osobowej grupy pracowników Krajowego Inspektoratu Ochrony Zabytków na Węgrzech.

K. Oltaí, *Osztákok műemléki látogatása Magyarországon (Wizyta na Węgrzech austriackich specjalistów w dziedzinie ochrony zabytków)*, ss. 46.

Informator.

Dr G. Barcza, *A magyar műemlékvédelem 25 éve (25-lecie ochrony zabytków na Węgrzech)* ss. 46—48. L. Gerő, *Internationales Burgen Institut (IBI) Tudományos Tanácsa (Rada Naukowa IBI)*, ss. 48—51, 7 il. Krótkie sprawozdanie z budapeszteńskiej sesji Rady Naukowej IBI w dniach 21—26 września 1970 r. K. Perházy — omówienie wyników sesji poświęconej remontom budynków mieszkalnych i użyteczności publicznej, która odbyła się w Esztergomie w dniach 14—15 października 1970 r., ss. 52—54.

Krótkie wiadomości

Krótkie wiadomości z dziedziny ochrony zabytków na Węgrzech i za granicą, ss. 54—57.

Recenzje

W. Tochtermann, *A modern építészet világhépe (Obraz nowoczesnej architektury w skali światowej)* „UNESCO Features” (1970) nr. 3, (L.G.), ss. 57—58. C. Brandi, *Struttura e architettura*, Torino 1967, (L. Gerő), ss. 60—63.

Czytelnicy piszą

Listy czytelników w sprawie zabytków na południowym brzegu Balatonu i zamku Raaseporin w Finlandii, s. 63 — 3 okł., 2 il.

Zeszyt 2, stron 62, ilustracje.

L. Kroszner, *A műemlékvédelem gondjai Komárom megyében (Kłopoty związane z ochroną zabytków w komitacie Komárom)*, ss. 65—66, 3 il. str. w jęz. francuskim. Artykuł wstępny przewodniczącego Prezydium Rady Komitatu Komárom, omawiający w skrócie istniejącą sytuację i zadania związane z ochroną zabytków na terenie komitatu.

I. Kállai-Borkayné, *Komárom megye műemléki helyzete (Sytuacja zabytków w komitacie Komárom)*, ss. 68—73, 11 il., str. w jęz. francuskim. Komitet Komárom należy do bogatszych w zabytki komitatów w kraju. Na jego terenie znajdują się zabytki z czasów rzymskich, z okresu średniowiecza, baroku i romantyzmu, a także wiele cennych zabytków budownictwa wiejskiego. Autorka artykułu wymienia bardziej reprezentatywne obiekty i omawia prace związane z ich ochroną.

E. Biró, *Tata műemlékei és a város jövője (Zabytki Tata a przyszłość miasta)*, ss. 74—76, 3 il., str. w jęz. francuskim. Omówienie na podstawie perspektywnego planu rozbudowy zabytkowego miasta Tata problemów i zadań związanych z właściwą ochroną

starych obiektów oraz umiejętnym połączeniem historycznej i nowej zabudowy.

S. B. Szatmári, *A tatai vár feltárása (Prace odkrywkowe na terenie ruin zamku w Tata)*, ss. 76—80, 4 il., str. w jęz. francuskim. Krótki rys historyczny oraz omówienie rozpoczętych w 1965 r. prac związanych z odkryciem i zabezpieczeniem ruin średniowiecznego zamku w Tata.

F. Erdei, *A tatai vár helyreállítása (Rekonstrukcja zamku w Tata)*, ss. 80—82, 1 il. str. w jęz. francuskim. Omówienie planu rekonstrukcji zamku w Tata.

T. Koppány, *Az esztergomi vármúzeum beépítési terve (Plan zabudowy muzeum zamkowego w Esztergomie)*, ss. 82—85, 5 il., str. w jęz. francuskim. Projekt uzupełniającej zabudowy terenu średniowiecznego zamku w Esztergomie, dzięki któremu powstałby jednolity zabytkowy zespół muzeum zamkowego.

I. Horváth, *Középkori régészeti kutatások Esztergom környékén (Badania archeologiczne średniowiecznych relikwii w okolicy Esztergomu)*, ss. 86—91, 10 il., str. w jęz. francuskim. Opis wyników badań archeologicznych na terenie kościołów, klasztorów i wsi w okolicy Esztergomu.

B. Prohászka, *Müemléki tevékenység a megyei építésügyi hatóság szemszögéből (Ochrona zabytków z punktu widzenia komitatuowych władz budowlanych)*, ss. 92—96, 5 il., str. w jęz. francuskim. Wypowiedź zastępcy kierownika Wydziału Budownictwa, Komunikacji i Spraw Wodnych Prezydium Rady Komitatu Komárom na temat przystosowania działalności w dziedzinie ochrony zabytków do rozwoju nowoczesnej polityki budowlanej i konstrukcji osiedli. Autor jest zdania, że należy chronić wyłącznie najcenniejsze obiekty zabytkowe.

Artykuł redakcyjny stanowiący replikę na wypowiedź B. Prohászki, ss. 96—97. Redakcja nie zgadza się ze stanowiskiem zajęтым przez B. Prohászka wychodząc z założenia, że Węgry nie należą do krajów najbogatszych w zabytki, a poza tym w każdym mieście zawsze istnieją takie tereny, których rozbudowa nie będzie kolidowała z historycznymi dzielnicami. Trzeba jedynie umieć je znaleźć.

Niszczące zabytki

J. Márffy, *Egy régi csárda és több száz éves mérföldkövek (Stara karczma i kilkusetletnie kamienie milowe)*, ss. 97—98, 3 il., str. w jęz. francuskim. Informacja o starej karczmie w okolicy Kőszeg przekształconej później w młyn oraz o dwóch do dziś zachowanych dużych średniowiecznych słupach młotowych na granicy Szombathely i Nagygyécs oraz Kis-csőmőte.

Krótkie wiadomości

Krótkie wiadomości z dziedziny ochrony zabytków na Węgrzech, ss. 98—103, 6 il.

Recenzje

M. B. Nagy, *Reneszánsz és barokk Erdélyben (Renesans i barok w Siedmiogrodzie)*, Budapest 1970 (M. Vida), ss. 104—105.

G. A. Jellicoe, *Studies in Landscape Design*, London 1970 (L. G.), s. 105.

C. Aimonino, M. Brusantin, G. Fábri, M. Lona, P. Lovero, S. Lucianetti, A. Rossi, *La città di Padova (Saggio di analisi urbana)*, Roma 1970, (L. Gerő), ss. 105—112, 10 il.

A műemlékvédelem hazai irodalma 1969-ben (Bibliografia krajowych wydawnictw z dziedziny ochrony zabytków, które ukazały się w 1969 r.), ss. 113—116 (L. Faller).

Chester, London 1968 (D. Kiss), ss. 116—121, 11 il. *Komáromi megye műemlékeinek irodalma 1958—*

1968 — válogatás (Bibliografia wydawnictw dotyczących ochrony zabytków w komitacie Komárom w latach 1958—1968 — wybór), ss. 122—128.

Zeszyt 3, stron 62, ilustracje.

K. Örsi, *Az elmúlt 10 év kertépítési eredményei a műemlékvédelemben (Osiągnięcia w dziedzinie ochrony zabytkowej architektury parkowej w okresie ostatnich 10 lat)*, ss. 129—147, 18 il., str. w jęz. francuskim. Wiosną 1970 r. do Krajowego Inspektoratu Zabytków zwróciła się IFLA (International Federation of Landscape Architects) z prośbą o przesłanie jej wykazu historycznych parków na Węgrzech. W związku z tym autor omawia osiągnięcia ochrony zabytkowych parków, która nie ma jeszcze zbyt wielkich tradycji na Węgrzech, zainaugurowana bowiem została dopiero w 1963 r. Wraz z artykułem opublikowano wykaz sporządzony dla IFLA.

F. Merényi, *A műemlékvédelmi tevékenység a szakirodalom tükrében (Działalność na polu ochrony zabytków w świetle literatury specjalistycznej)*, ss. 148—150, str. w jęz. francuskim. Omówienie na podstawie danych procentowych rodzajów publikacji i wydawnictw, poświęconych różnym dziedzinom ochrony zabytków, które ukazały się w okresie powojennego 25-lecia.

M. I. Balassa, *Szabadtéri néprajzi muzeumok Erdélyben (Muzea skansenowskie w Siedmiogrodzie)*, ss. 151—158, 10 il., str. w jęz. węgierskim. Krótka historia muzeów skansenowskich w Cluj (Kolozsvár) i Sibiu (Nagyszeben) w Rumunii oraz omówienie zasad i planów, którymi kierowano się przy ich zakładaniu.

F. Zákonyi, *Ujabb adatok egyes Balatonfüredi műemlékekhez (Nowe dane dotyczące poszczególnych zabytków w Balatonfüred)*, ss. 158—162, 5 il., str. w jęz. francuskim. Autor zbierając w archiwach dane dotyczące Balatonfüred, jednego z najstarszych i najbardziej znanych kąpielisk nad Balatonem, omawia kilka ważniejszych zabytkowych budynków w tym mieście (dom A. H. Palóczygo i Széchenyiego), podając w krótkim zarysie ich historię.

J. Gömöri, *A Palóczyak szerednyei és Sárospataki lakótornya (Wieże mieszkalne w zamkach rodziny Palóczych w Szerednye — obecnie Serednieje w ZSRR — i w Sárospatak)*, ss. 162—168, 6 il., str. w jęz. francuskim. Omówienie najnowszych danych historycznych dotyczących budowy wieży mieszkalnej w Sárospatak, w świetle których data powstania budowli uległa przesunięciu z XIII na koniec XV lub początek XVI w.

E. Szent-Gály, *A „Győrzámolyi Madonna” — szobor restaurálása (Restauracja posagu „Madonny z Győrzámolyi)*, ss. 168—172, 5 il. str. w jęz. francuskim. Szczegółowe omówienie przebiegu i wyników restauracji drewnianego posagu Madonny pochodzącego z miejscowości Győrzámoly, który w 1969 r. trafił do zbiorów Muzeum Sztuki Chrześcijańskiej w Esztergomie.

Informator

Sprawozdanie z posiedzenia nowo utworzonej Węgierskiej Narodowej Komisji ICOMOS, które miało miejsce w Budapeszcie 13 marca 1971 r., ss. 172—173, 1 il.

Sprawozdanie z VI Ogólnokrajowej Konferencji Podkomisji Ochrony Zabytków, która odbyła się w dniach 1—3 czerwca 1971 r. w Győr, ss. 174—180, 8 il.

Krótkie wiadomości

Krótkie wiadomości z dziedziny ochrony zabytków na Węgrzech, ss. 180—182, 3 il.

Recenzje

I. Perényi, *A város központja (Centrum miasta)*, Budapest 1970 (L.G.), ss. 183—187.

Gy. Györffy, *A honfoglaló magyarok települési rendjéről (O systemie osadniczym plemion węgierskich przybyłych na Nizinę Węgierską)*, „Architektura Ertesítő” 97 (1970) nr 2, ss. 191—242 (L.G.), s. 187. „UNESCO Features” (1970) marzec (L.G.), s. 187.

V. A. Wojcehovszkij, *Soroki vára (Zamek Soroki)*, Radziecki Biuletyn Informacyjny wydawany przez Akademię Nauk ZSRR (przekład Irina Putolova), ss. 188—190. 4 il.

„Basf Zeitschrift” (1968) nr (G.Sz.), ss. 190—191, 1 il. „Monumentum” (1970) nr V (L.G.), s. 191.

W. Gaunt, *Flemish Cities*, London 1969 (L.G.), s. 192.

E. Aslin, *The Aesthetic Movement* 1969 (L.G.), s. 192.

Ogłoszenie o konkursie na film amatorski poświęcony zabytkom, s. 3 okł.

Zeszyt 4, stron 62, ilustracje

A. Berczik, *Városépítés és közlekedés kölcsönös alkalmazkodásának néhány gyakorlati kérdése történelmi városközpontokban (Kilka praktycznych wskazówek dotyczących wzajemnego przystosowania się budownictwa miejskiego i komunikacji w historycznych centrach miejskich)*, ss. 193—199, str. w jęz. francuskim. Omówienie wzajemnego stosunku budownictwa miejskiego i komunikacji w zabytkowych dzielnicach miast. Autor jest zdania, że w przeciwieństwie do nowych dzielnic w zabytkowych śródmieściach komunikacja powinna być podporządkowana budownictwu. Nie jest on jednak zwolennikiem całkowitego ograniczenia ruchu kołowego na terenie zabytkowego śródmieścia, a tylko ograniczania częściowego i ewentualnego wyeliminowania go z niektórych ulic czy placów.

J. Molnár, *A hazai török imafülkék szerkezeti vizsgálata (Badania konstrukcji mihrabów tureckich na Węgrzech)*, ss. 199—203, 8 il., str. w jęz. francuskim. Krótka historia pochodzenia mihrabów oraz omówienie, na podstawie licznych przykładów, konstrukcji mihrabów na ziemi węgierskiej, które zachowały się z czasów okupacji tureckiej.

J. Kissné Nagypál, *A karcsai reformatus templom helyreállítása rövid története (Krótka historia restauracji zboru kalwińskiego w Karcsa)*, ss. 204—210, 8 il., str. w jęz. francuskim. Krótki rys historyczny kościoła zbudowanego w XI w. kilkakrotnie przebudowywanego i restaurowanego oraz opis prac badawczych w latach 1964—1965 i rekonstrukcji.

A. Csorna, *Körös-vidéki kastélykertek (Przypałacowe ogrody w okolicach dorzecza Körös)*, ss. 211—217, 13 il. str. w jęz. francuskim. Wyszczególnienie i opis stanu zabytkowych parków otaczających pałace i dwory położone w dorzeczu Körös. Większość z tych parków jest zadbana i troskliwie pielęgnowana przez użytkowników. Autor podkreśla, że parki te mają przeważnie wiele rzadkich gatunków roślin, krzewów i drzew, tym bardziej więc należy otaczać je staranną opieką.

I. Bibó, *A pesti megyeháza lakóépületének (V. Semmelweis u.6) építése (Budowa domu mieszkalnego dla dawnych urzędników peszteńskiego komitatu, w Budapeszcie V. przy ul. Semmelweisa 6)*, ss. 218—222, 3 il., str. w jęz. francuskim. Na podstawie dokumentów odnalezionych w archiwach nowe naświetlenie historii wzniesionego w XIX w. budynku, którego część zajmowały mieszkania urzędników komitatu peszteńskiego, a część więzienie.

Poradnik praktyczny

Rozmowa przeprowadzona przez dr Mihály Zádora z inżynierem dr Hansem Foramittim z austriackiego

Inspektoratu Zabytków na temat powiązania ochrony zabytków z fotogrametrią. Mówiono m.in. o zadaniach fotogrametrii w dziedzinie ochrony zabytków, o najpraktyczniejszych schematach organizacyjnych, o wyposażeniu i metodach pracy. ss. 222—225, str. w jęz. francuskim.

Podróże naukowe

A. Gergelyffy, *A Német Demokratikus Köztársaságban (W Niemieckiej Republice Demokratycznej)*, ss. 225—233, 16 il. Sprawozdanie z podróży naukowej do NRD, którą autor odbył w dniach 1—15 września 1970 r. A. Gergelyffy zapoznał się z ogólną sytuacją ochrony zabytków w tym kraju, a szczególnie interesował się restauracją rzeźb drewnianych.

G. Szepessy, *Helsinki főpolgármestere házának restaurálása (Restauracja domu nadburmistrza Helsinek)*, ss. 234—235, 3 il. W czasie pobytu naukowego w Helsinkach autor artykułu obejrzał kilka odrestaurowanych zabytkowych obiektów w tym mieście, m.in. służbową rezydencję nadburmistrza miasta; dzieli się uwagami na temat tego budynku.

Niszczące zabytki

I. Tóth, *A fertőrákosi mithraeum újkori története (Nowożytna historia mithraeum w Fertőrákos)*, ss. 235—238, 7 il. str. w jęz. francuskim. Szczegółowy opis wyglądu i losów cennego zabytku z czasów rzymskich, świątyni mithraeum w Fertőrákos, będącej obecnie w opłakanym stanie.

Nekrologia.

Dr Béla Péczely (zm. 1971 r.), wspomnienia pośmiertne (L. Gerő), ss. 238—239, 1 il.

Informacje

Informacje o programie uroczystych obchodów 100-lecia Budapesztu, o Letnim Uniwersytecie w Egerze oraz o osiągnięciach hamburskiego lekarza M. Meiera-Siema, zajmującego się badaniem obrazów za pomocą promieni rentgenowskich, ss. 239—243, 11 il.

Krótkie wiadomości

Krótkie wiadomości z dziedziny ochrony zabytków na Węgrzech, s. 244.

Recenzje

Zodiaque sorozat: La nuit des temps (Cykl „Zodiak”: La nuit des temps), 1950—1970 (I. Tombor), s. 244.

K. Hudson, *A Guide to the Industrial Archeology of Europe*, Bath 1971 (L. Császár), s. 245.

J. S. Curl, *European Cities and Society*, London 1970 (L. Gerő), ss. 245—246.

„Metallurgia”, Frankfurt am Mein 1967 (G. Szepessy), ss. 246—247.

Informator

Informacja o przeprowadzce słynnego klasztoru w Piva w Jugosławii oraz historia zamku Grenzau w Westerwald (NRF), ss. 247—250.

Posiedzenie Rady Naukowej IBI (Internationales Burgen Institut), (L. Gerő), ss. 250—252, 2 il.

Recenzje.

B. Burai, *Despre cetatea de tip italian din Satu Mare*, Satu Mare 1969 (I. Gecsey), ss. 252—253.

Ogłoszenia o konkursach na film amatorski poświęcony zabytkom oraz na rozprawę na temat historii, rekonstrukcji i użytkowania zabytków, ss. 254—255.

Alicja Mazurkiewicz